

Representantforslag nr. 4

(2007-2008)

fra stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl,
Jan Tore Sanner, Kari Lise Holmberg og Peter Skovholt Gitmark

Dokument nr. 8:4 (2007-2008)

**Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl, Jan Tore
Sanner, Kari Lise Holmberg og Peter Skovholt
Gitmark om bedre forebyggende tiltak og tidlige
og tydeligere reaksjon overfor barn og unge
som er i risikosonen for å utvikle en kriminell løpebane**

Til Stortinget

BAKGRUNN

Forslagsstillerne er bekymret over at barn og unge også under den kriminelle lavalder begår til dels alvorlig kriminalitet. Det er viktig at samfunnet setter grenser av hensyn til samfunnets behov for trygghet, men ikke minst av hensyn til det enkelte barn og den enkelte ungdom. Forslagsstillerne viser til at tydelig og tidlig grensesetting innebærer at man viser omtanke og respekt for barn og ungdom. Forslagsstillerne viser også til at bedre koordinering av det samlede forebyggende arbeidet, bedre samhandling mellom ulike offentlige hjelpeinstanser og ansvarliggjøring av både barn/ungdom og foreldrene er viktige forutsetninger for å sikre den enkelte som er i risikosonen nødvendig hjelp til å unngå å utvikle et kriminalitetsproblem.

Tidlig og tydelig reaksjon

Regjeringen har som målsetting å forebygge bedre og reagere raskere. Dette er en målsetting det er vanskelig å være uenig i, men forslagsstillerne konstaterer imidlertid at det ikke er tatt nödvendige grep for å sikre at alle barn og unge som begår lovbrudd, møtes med en tydelig reaksjon. Å sette klare grenser for denne gruppen innebærer at samfunnet sender et klart signal om at slik atferd ikke er akseptabel. Barn

og ungdom må få vite at de har trådd over en grense, samtidig som det er viktig å understreke at dette må gjøres på en måte som ikke stigmatiserer den enkelte og som bygger den enkeltes selvrespekt. Forslagsstillerne legger til grunn at tydelig, rettferdig og tidlig grensesetting innebærer at man viser omtanke og respekt for barn og ungdom ved at man ansvarliggjør den enkelte. Det gir den enkelte større mulighet for å håndtere vanskelige situasjoner senere i livet.

Forslagsstillerne mener derfor at det må stilles krav om hurtigbehandling hos politiet i saker som involverer unge lovbruytere. Tilbud om konfliktrådsbehandling bør bli obligatorisk i alle saker som involverer barn under 15 år. Konfrontasjon mellom offer og gjerningsmann er viktig for at den som har forbrutt seg, skal evne å sette seg inn i offerets situasjon. Konfliktrådsbehandling gir dessuten den unge mulighet til å avtale hvordan man kan gjøre opp for seg. Som ledd i den videre oppfølging av disse barna bør den enkelte få rett til en mentor som skal følge og veilede den unge over tid for å motvirke utvikling av en kriminell løpebane.

En god utdanningspolitikk er et viktig forebyggende tiltak mot kriminalitet. En god skole setter eleven i sentrum og anerkjenner den enkeltes behov for å få undervisning tilpasset sine talenter og forutsetninger. Vi må stille krav om at de voksne i skolen tilpasser undervisningen slik at hver enkelt elev gis reell mulighet til læring og mestring. På den måten får barnet et grunnleggende verktøy for å bidra positivt til eget liv og samfunnet for øvrig.

Forslagsstillerne vil peke på at norsk skole har en alvorlig frafallsproblematikk i videregående opplæring. Det viser seg at nær 84 prosent av alle innsatte under 25 år i norske fengsel ikke har fullført videregående opplæring. I tillegg opplever mange innsatte vanskeligheter med å ta grunnleggende utdanning i fengsel.

Unge lovbrytere som soner i fengsel, må sikres individuell plan og nødvendig oppfølging både under og etter soning. Målet er å følge opp skolegang og jobb og bidra til at den unge får etablert seg i et positivt og kriminalitetsfritt miljø. Frivillige organisasjoner har en rekke verdifulle tilbud og tiltak, og det offentlige bør øke støtten til disse. Ungdom mot Volds viktige innsats på dette området er et godt eksempel på at unge mennesker i møte med nye miljøer kan få et nytt og positivt fotfeste. Forslagsstillerne viser til at det kan stilles spørsmål ved hvorvidt ordningen med individuelle planer fungerer som forutsatt, og det er behov for evaluering av hvorvidt kriminalomsorgens og friomsorgens gjennomføring av dette er i pakt med lovverket og lovgivers intensjon.

Barnevernet spiller også en svært viktig rolle i det forebyggende arbeidet for barn og ungdom. Forslagsstillerne ser derfor med bekymring på barnevernets manglende hjemler, etter dagens regelverk, til å sette gode nok grenser for barn i faresonen. Det vises i denne sammenheng til Dokument nr. 8:63 (2006-2007) Forslag fra stortingsrepresentantene Olemic Thommessen, Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Martin Engeset om full gjennomgang av forskrift om rettigheter og bruk av tvang under opphold i barnevernsinstitusjoner. I forlengelsen av dette kommer Regjeringens signaler om at den vurderer å åpne for at unge lovbrytere som har begått alvorlige forbrytelser, skal kunne sone i barnevernet. Forslagsstillerne viser til at dette rokker ved hele barnevernets fundament, og man er svært bekymret for hvilke konsekvenser dette kan få for de barna som i dag får omsorg i barnevernet. Dette er barn som fra før er i en utsatt posisjon, og det er vanskelig å forstå hvordan kriminelle barn skal kunne fungere sammen med disse.

Forslagsstillerne viser også til at det for barnevernet i mange enkeltsaker er en utfordring å skaffe til veie tilstrekkelig dokumentasjon for å fatte nødvendige vedtak så det kan gjennomføres så tidlig som mulig. Forslagsstillerne viser i denne sammenheng til at det i Norge i likhet med i mange europeiske land fokuseres på forebygging av bruk av narkotika blandt barn og unge gjennom skolen. Dette er en fornuftig strategi, så fremt de forebyggende tiltakene rent faktisk bidrar til å avholde stadig yngre mennesker fra å misbruke henholdsvis alkohol og narkotika. Mye tyder imidlertid på at spesielt skolene til dels fungerer som frisorer for bruk av narkotika, og at innsatsen mot narkotikamisbruk skjer lite samordnet og til dels tilfeldig. Misbruk av narkotika er en viktig årsak til at barn og ungdom utvikler sosiale problemer som igjen skaper økt risiko for å utvikle et kriminalitetsproblem. Ved å få muligheten til å teste barn i risikosonen for eventuelt rusmiddelmisbruk kan man avdekke om det er benyttet narkotika, noe som kan gi barnevernet mulighet til å gripe inn på et tidligere tidspunkt. Forslagsstillerne legger til grunn at dette vil

kunne være ett av flere viktige bidrag for å styrke barnevernets mulighet til å hjelpe de barna som står i fare for å utvikle et kombinert narkotika- og kriminalitetsproblem.

Forslagsstillerne ønsker derfor å anmode Stortinget om å be Regjeringen utrede og lovhjemle en samtykkebasert ordning hvor helsefaglig personell gis mulighet til å ruste skoleelever ved mistanke om rusbruk, og viser i denne sammenheng til begrunnelse gitt for dette ved behandlingen av interpellasjon i Stortinget 22. mai 2007.

Forebyggende arbeid blandt barn og unge og bedre målekriterier

Forslagsstillerne viser til at det er et stort behov for evaluering og forskning for å kunne legge til rette for en mer kunnskapsbasert justispolitikk. Mer innsikt i hva som faktisk virker på det forebyggende feltet vil kunne gi en mer målrettet og effektiv ressursbruk. Forslagsstillerne ser det som spesielt viktig at man utvikler målekriterier for effekten av forebyggende arbeid blandt barn og unge. Forslagsstillerne viser til at man har utviklet gode målekriterier for å måle den økonomiske effekten av å ikke redusere klimautslipp, og legger til grunn at dette er mulig også hva angår effekten av et målrettet forebyggende arbeid blandt barn og unge.

Forslagsstillerne legger videre til grunn at det må satses bredt for å legge til rette for at flere aktører tar sin del av ansvaret for det forebyggende arbeidet i nært samarbeid med det enkelte barn og den enkelte ungdom. Dette gjelder blant annet for politiet, kommunene, barnevernet, helsevesenet, kriminalomsorgen, skolene, foreldrene og frivillige.

Forslagsstillerne viser videre til at det er umulig å få til en positiv endring hos det enkelte barn og den enkelte ungdom hvis man ikke inkluderer og ansvarliggjør den enkelte og dennes familie. Forslagsstillerne har i denne sammenheng registrert at deler av hjelpeapparatet preges av en ovenfra- og nedadholdning i forhold til dem som for eksempel sliter med et rusproblem, og legger til grunn at det er nødvendig å fokusere på holdningsskapende arbeid også blant ansatt hjelpepersonell i deres møte med ungdom i risikosonen. Forslagsstillerne understreker at dette er viktig for å sikre at møtet med hjelpeapparatet ikke motvirker en positiv utvikling og sluser ungdom inn i en kriminell løpebane.

Politiråd

Forslagsstillerne viser til at det er bred enighet på Stortinget om at det skal opprettes lokale politiråd, og viser i denne sammenheng blant annet til behandlingen av St.meld. nr. 42 (2004-2005) om Politiets rolle og oppgaver. Forslagsstillerne er kjent med Politidirektoratets rundskriv 2007/005 om formalisert samarbeid mellom kommunale myndigheter og politiet

(Politiråd) og er positive til at det nå har blitt tatt formelle skritt for opprettelse av politiråd i alle kommuner. I dette ligger det, etter forslagsstillerne oppfatning, også at ordningen skal gjøres obligatorisk og ikke være frivillig for kommunene. Forslagsstillerne viser videre til at det foreligger en rekke praktiske utfordringer i forbindelse med etableringen av politiråd, ikke minst at de blir koordinert i forhold til alle-rede eksisterende SLT-arbeid. Forslagsstillerne viser til veileder for etablering av politiråd i kommunene. Forslagsstillerne anmøder Stortinget om å be Regjeringen sørge for at det er etablert politiråd i alle landets kommuner innen utløpet av 2008, og at Regjeringen løpende følger disse for å sikre at politirådene fungerer etter intensjonen. I denne sammenheng anmøder Stortinget om å be Regjeringen på egen måte orientere Stortinget om fremdriften i arbeidet.

Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak (SLT)

Kun et mindretall av norske kommuner har etablert forpliktende og velfungerende SLT-samarbeid som er forankret politisk. SLT må forankres lokalt, men erfaringen viser at det foreligger en rekke felles problemstillinger. I praksis oppstår det gjerne uformelle hindringer for et effektivt samarbeid så lenge aktørene er usikre på den ytre, formelle rammen for samarbeidet, herunder vises det spesielt til taushetspliktsproblematikken. Forslagsstillerne viser til at man i enkelte kommuner har diskutert taushetsplikten i årevis uten løsning, til skade for det forebyggende arbeidet. Videre viser det seg flere steder at arbeidet er svært personavhengig og at det er store utfordringer knyttet til å implementere en samarbeidstankegang i hele kommunen og alle dens virksomheter. Det kriminalitetsforebyggende råd (KRÅD) utfører et viktig arbeid, men det er behov for større grad av veiledning og informasjonsutveksling om "best practice" for å sikre at flere kommuner etablerer et fungerende samarbeid. Forslagsstillerne viser til at det vil være hensiktmessig at det utarbeides klarere felles retningslinjer, og at det fra departementets side utøves større grad av tilsyn med etableringen og praktiseringen av SLT i kommunene. Forslagsstillerne mener det er behov for å eliminere lokal usikkerhet om hva SLT innebærer og forutsetter at det tas hensyn til den enkelte kommunens behov for å tilpasse SLT-modellen til sine spesifikke lokale utfordringer. Forslagsstillerne anmøder derfor Stortinget om å be Regjeringen intensivere informasjons- og oppfølgingsarbeidet overfor kommunene for å sikre at flere kommuner etablerer en velfungerende SLT-ordning.

Konkrete tiltak for å sikre bedre forebyggende arbeid og rask reaksjon mv.

Som et ledd i det viktige forebyggende arbeidet vil forslagsstillerne peke på følgende konkrete tiltak:

- **Politikontakt på skolene.** Nærpolititanken bør innebære at norske skoler får sin egen politikontakt som elevene kjenner til, som elevene selv kan ta kontakt med og som kan bistå skolen der som det skjer straffbare handlinger i tilknytning til skolen. Det vises til at regjeringen Bondevik i sin tid innførte etterforskningsplikt også for lovbytere under den kriminelle lavalder.
- **Nulltoleranse mot mobbing i skolen.** Ferske spørreundersøkelser kan tyde på at den positive utviklingen har fått en knekk og at mobbing tiltar. Tiltak mot mobbing må utvides til også å omfatte mobbing som ikke er så synlig, og som har funnet veien til media som Internett/chattesider og mobil, som for mange barn er blitt en helt naturlig del av hverdagen.
- **Nulltoleranse mot bruk og salg av narkotika i skolen.** Politiet og skolen må i samarbeid praktisere nulltoleranse mot salg av narkotika i og utenfor skolen og bruk av unge til lancing av narkotika. Skolene skal være frisorer for narkotika, et sted der barn og unge skal kunne ferdes trygt uten å bli eksponert for narkotika av noe slag.
- **Nulltoleranse mot tagging og annet hærverk.** Foreldreansvar for erstatning for skade forvoldt av barn etter skadeerstatningsloven § 1-2 andre ledd bør økes fra 5 000 til 20 000 kroner. Det vises til at disse satsene ikke har blitt oppjustert siden 1995. Samtidig må det legges til rette for og stimuleres til at de unge får gjøre opp for seg ved å vaske bort tagingen, reparere skaden mv.
- **Bekymringssamtalen** er en måte for politiet å komme i dialog med barn og foreldre på for å markere grenser, og for å fange opp barn i risikosonen på et tidligst mulig tidspunkt. Slike samtal er bør settes inn i et system og følges opp slik at man kan forsikre seg om at barn og unge som trenger hjelp, får dette.
- **Konfliktråd og mentorordning.** Som et ledd i oppfølgingen av sentrum-/høyregjeringens tiltaksplan for barne- og ungdomskriminalitet må det legges til rette for mer aktiv bruk av konfliktråd slik at unge lovbytere i møte med offeret kan bli klar over konsekvensene av sine handlinger og gjøre opp for seg. Mentorordning for tett oppfølging og veiledning av unge lovbytere har vist seg som et effektivt virkemiddel for å stoppe en mulig kriminell karriere og bør innføres som en generell ordning for unge lovbytere.
- **Bortvisning/hjemkjøring/oppholdsforbud i spesielt utsatte deler i den enkelte kommune.** Det er en realitet at sentrumsområder ofte tiltrekker seg barn og unge også på tider av døgnet hvor dette er et lite egnet oppholdssted for denne gruppen. Politiet har en del steder tatt initiativ der man tar kontakt med foreldre eller kjører barn og ungdom hjem på sen kvelds- og nattetid. Dette tilta-

ket bør bli en vanlig ordning alle steder når det er fare for at barn og unge kan bli fanget opp av voksenmiljøer og dras inn i uønskede aktiviteter.

FORSLAG

Forslagsstillerne fremmer på denne bakgrunn følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber Regjeringen sørge for at det utførmes klare retningslinjer for hvordan politiråd skal etableres i kommunene og at det er etablert politiråd i alle landets kommuner innen utløpet av 2008. Regjeringen bes på egnet måte om å orientere Stortinget om fremdriften i arbeidet.
2. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det etableres et forpliktende SLT-samarbeid i alle kommuner. Regjeringen bes spesielt om å intensivere arbeidet for å avklare og avhjelpe praktisering av taushetspliktsregelverket som ofte bidrar

til manglende samhandling og forebygging, til skade for barn og ungdom.

3. Stortinget ber Regjeringen sørge for at det utredes egnede målekriterier for forebyggende arbeid innenfor politi, kriminalomsorg mv.
4. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at den enkelte skole har sin egen politikontakt.
5. Stortinget ber Regjeringen øke erstatningssatse ne for foreldrenes ansvar for skade forvoldt av barn i skadeerstatningsloven § 1-2 andre ledd fra 5 000 kroner til 20 000 kroner.
6. Stortinget ber Regjeringen fremlegge sak om etablering av obligatorisk tilbud om konfliktrådsbehandling i alle saker med barn under 15 år.
7. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for mentorordning for kriminelle barn også under den kriminelle lavalder.
8. Stortinget ber Regjeringen legge til rette for at det kan gjennomføres samtykkebasert rustesting på skolene i regi av helsefaglig personell. Stortinget forutsetter at hensynet til personvern og den enkeltes integritet ivaretas på en betryggende måte.

4. oktober 2007